ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

קשיא לעולא. שפתח בברוך ולא חתם: **הודאה היא.** ואין זה הפסק דבר אחר לא הפסק חתנה ולא הפסק רצוי הלכך בפתיחתן סגי. ולא דמי לברכת קידוש שצריך לספר בשבח שבת וברכת יום אור שיש בה הפסק חתנה כגון ברחמיך הרבים וברכת אבות יש בה רצוי לפיכך צריך לפתוח ולסיים בשבחו של מקום: **הוו יפתי כסעודתא.** בערב שבת והאריכו בה עד שחשיכה: **ונפסיק.** בעקירת השלחן: **ונקבעה.** לסעודתינו: **לשבחא.** לשם שבת: **לא צריכיתו.** להפסיק בעקירת שלחן כדי להבדיל בין סעודת חול לסעודת שבת: **שבת היא קבעתה.** מעצמה היא חשובה סעודת שבת ובהבדלה מסעודת חול ודי לכם בפריסת מפה וקידוש: **כשם שקובעה למעשר.** אפילו אכילת ערלי דשבת חשובה קבע למעשר במסכת בילה (דף לד:): **כך קובעה לקידוש.** שאסור לטעום עד שיקדש. אלמא משחשיכה היא חשובה סעודת חול ומשחשיכה היא חשובה סעודת שבת אמאי: **כך יליתה קובעת להבדלה.** שאם יושבין על השלחן וחשיכה בחולתי שבת אסור לאכול עד שיבדילו אלא מפסקינן אבל אתחולי לא מתחלינן ומיפסק נמי לא אמרן אלא באכילה אבל בשתיה לא ושתיה נמי לא אמרן אלא בחמרא ושיכרא אבל מיא לית לן בה ופליגא דרב הונא דרב הונא חזייה לההוא גברא דשתה מיא קודם הבדלה אמר ליה לא מיסתפי מר מאסכרה דתנא משמיה דרבי עקיבא כל הטועם כלום קודם שיבדיל מיתתו באסכרה רבנן דבי רב אשי לא קפדי אמיא בעא מיניה רבינא מרב נחמן בר יצחק מי שלא קידש בערב שבת מהו שיקדש והולך כל היום כולו א"ל מדאמרי [6]בני רבי חייא מי שלא הבדיל במוצאי שבת מבדיל והולך כל השבת כולו הכא נמי [7]מי שלא קידש בערב שבת מקדש והולך כל היום כולו איתיביה [8]לילי שבת ולילי יום טוב יש בהן קדושה על הכוס ויש בהן הזכרה בברכת המזון שבת ויום טוב אין בהם קדושה על הכוס ויש בהן הזכרה בברכת המזון ואי סלקא דעתך מי שלא קידש בערב שבת מקדש והולך כל היום כולו שבת ויום טוב נמי משכחת להו דיש בהן קדושה על הכוס דאי לא קידש מאורתא מקדש למחר אמר ליה [9]דאי לא קתני איתיביה [10]כבוד יום וכבוד לילה כבוד יום קודם ואם אין לו אלא כוס אחד אומר עליו קידוש

קשיא לעולא. לפירוש הקונטרס דפירש לעיל דלא אמר אלא המבדיל בין קודש לחול ומו לא קשה מאי ס"ד דמקשה הא פשיטא דלברכת הפירות דמיא דאין לך קלרה יותר מזו ועוד לימא דסבר עולא כר' יהודה הנשיא דמשמע נמי דלא הוי תחיס ורבה דעולא אמר נמי כל שאר הבדלות ואישמיק בלא תחיתה וס"ד דמקשה כיון דאכרכה הפירות דמיא קלת הוה ליה למיתתם בברוך מידי דהוה אקידוש שמתמיין בה אע"ג דהודאה היא כיון שיש בה אריכות קלת ומשני דדמיא שפיר לברכת פירות וכן משמע דרב יהודה לא היה שואל אלא לידע אם יחתום או כרב או כשמואל:

כך קובעת לקידוש. שאסור לאכול בלא קידוש אפילו התחיל לאכול מבעוד יום וה"ג קובעת למעשר אפי' התחיל לאכול עולאי מבעוד יום כדאמרינן בסוף המביא כדי יין (ביצה ד' לה.) היה אוכל בשבת ושכחה לו שבת רבי אליעזר אומר יגמור רבי יהושע אומר לא יגמור: **והנ"מ** דאכלו ושתו מעיקרא. משמע שהיו אוכלים בשבת סמוך לחשיכה ותימה שלא נהגו לאכול בין מנחה למעריב וגם ר"ת בעם על רבינו משום שהנהיג לאכול בין מנחה למעריב דאמר במדרש השותה מים בשבת בין השמשות גוחל את קרוביו המתים וכתב שפעם אחת אירע מעשה בגותיר ובא לידי סכנה ובקושי התירו ערב יום הכפורים לאכול אחר וידוי משום שכרות וגם תשעה באב שחל להיות בשבת ונדחה התירו בקושי ויש לדחות דמיירי הכא שהתחילו בהיתר ובאמצע סעודה התפללו מנחה והיכא דהתחילו בהיתר מותר להשלים: **אבל** לשתיה מפסיקין. פירוש שהיה בלא סעודה דאין בה קביעות ולכך מפסיקין: **לא** קפדי אמיא. וכריתת דכל הטועם מיתתו באסכרה לא מוקמי אמיא ומיתתו באסכרה מדה כנגד מדה הוא משביע גרונו יחנק ואסכרה במקום חנק כדאמרינן (תמורות ד' ל:) מי שנתחייב חנק או טוענא בגהר או מת בסרוגכי והיינו אסכרה: שמע

מסורת הש"ס

6) [לקמן קו.], 7) [תוספתא ברכות פ"ג הי"כ], 8) [ובמות י. מנחות נב:], 9) [תוספתא דברכות פ"ג ה"כ], 10) ל"ל אין, 1) בס"א: ונבדלת,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כך קובעת לקידוש וכו' מאליה הפ"ד ואח"כ מ"ה כך קובע להבדלה כך יליתה: (כ) ר"שב"ם ד"ה כך קובעת להבדלה וכו' סעיתתן (פורים מפה) תפ"מ וג"כ ע"פ הוא ע"ל מה שפרשב"ם:

גליון הש"ם

ברשב"ם ד"ה בשבת שקובעת וכו' שלא בנמ"ה מלאכתו. עי' ביצה דף לד ע"ב ודף לה ע"א:

הגהות מהר"ב רגשבורג

(א) ברשב"ם ד"ה כשם שקובעת למעשר וכו' מתנותה שלא נגמרה מלאכתה למעשר וכו'. נ"ב תוס' לי דאיכ נגד מקבלת דר' יוחנן בביצה דף לה ע"א דמסיק דליכו קובע אלא בדבר שנגמרה מלאכתו ולולי דמסקינא אמינא דצריך לחיות שנגמרה מלאכתו וע"ש. שוב הראני מ"ו הגאון מו"ה ליב פיקלס נרו ד"ל דברי הרשב"ם עפמ"ש המשנה למלך פ"ה מהלכות מעשר הלכה כ"ג כיאור הרמב"ם ישע"ה ודפמ"ם:

מוסף רש"י

משום דהודאה היא. דכילה מדא הוקמה ואין הפסק דבר אחר אם דבר אחר בתוכה, כמו שם בקידוש כי הוא יום אחלה לתקראי קודש והנחליט (ברכות מו.).

רבינו חננאל

קשיא לעולא דאמר הבדלה אינה חשובה בכל אלו. ופריך ברכת הבדלה נמי כברכת המצות דמיא. רב חיננא בר שלמיא ותלמידי דרב הוו יתבי בסעודתא והוה קאי עילויה רב המנונא סבא, אמרי ליה חזי אי נגה יומא נפסוק ונקבעה לשבתא, אמר להו לא צריכיתו שבת היא קבעה נפשה, דהכי אמר רב כשם שהשבת קובעת המוקצה לענין המעשר, פי' הענ שהיא ספק חשכה ספק לא חשכה אין מעשרין את הודאי. וכל מה שהגיעה אותה עונה ולא עישר הרי נקבע מוקצה כל השבת, ותנן בתרומות (פ"ז) [פ"ח] היה אוכל באשכול ונכנס מן הענה לחצר, ר' אליעזר אומר יגמור ר' יהושע אומר לא יגמור, חשבה לילי שבת רבי אליעזר אומר יגמור, כלומר יאכל האשכול כולו, ר' יהושע אומר לא יגמור. פי' שכיון שנכנסה השבת נקבע למעשר דעתו של אדם לענג השבת בכל מידי דבר אכילה, וזה האשכול כאלו דעתיה עילויה ואסתלק מתורת עראי ונעשה קבע, לפיכך אסור לאכול

עין משפט נר מצוה

כב א מי' פכ"ע מהל' שבת הלכה יב סמג עשין כט טור ש"ע מ"ח סי' רפא ס"ד:

כג ב מי' שם [ופ"ד מהל' ברכות הל"ח ובהלאה"ד] וסמג שם טוש"ע מ"ח סי' רלט ס"א:

ג [מי' פכ"ע מהל' שבת הל"ה טוש"ע שם ס"ס]:

כד ד מי' שם הלכה ד וסמג שם טור ש"ע מ"ח סי' רעא ס"מ:

כה ה מי' שם הלכה ט שם פעיף ג:

רבינו חננאל (המשך)

ממנו עד שיעשה, ואע"פ שלא קבעו האדם, השבת מעצמה נקבעה בחשיכת ערב שמש. ואמרו הפירות כי נקבעו למעשר ונעשו מוקצה. כענין הזה כיון שחשכה נקבעה לקידוש, ואע"פ שלא קדשה בני אדם בפיהם, מעצמה נתקדשה, ואין אנו צריכין לחקור ההגיע עת הקידוש מן הענות ומראשי הדקלים. ואתינן למימר כשם שמפסיקין לקידוש דשבת קבעה נפשה, כך מפסיקין להבדלה. ואסקה רב עמרם הכי אמר רב לקידוש קובעת להבדלה אינה קובעת, ולא אמרן אלא לאפסוקי, דלא מפסיק ומסלק השלחן בעת דספק חשכה וספק לא חשכה. אבל לאתחולי קבעה. ולא מתחיל בסעודה בשבת עם חשכה עד דנפיק יומא ומבדיל. ומפסיק נמי דאמרן דלא מיתייב לאפסוקי סעודתייהו ולסלק השלחן, הני מילי אם היא סעודת אכילה, אבל אם היא משתה מפסיק. ולא אמרן דמשתה היין רשבר, אבל משתיית מים לית לן בה ואפי' לאתחולי. דאע"ג דרב הונא חזייה לההוא גברא דהוה שתי מיא מקמי הבדלה, אמר ליה לא מסתפית מאסכרה דתנא משמיה דרבי עקיבא הטועם קודם שיבדיל מיתתו באסכרה, ולא היא דהא רבנן דבי רב אשי לא הוו קפדי אמיא. בעא מיניה רבינא מרב נחמן בר יצחק מי שלא קדש בערב שבת מהו שיקדש כל היום, אמר ליה מדאמרי בני ר' חייא מי שלא הבדיל במוצאי שבת מבדיל והולך כל היום כולו, הכא נמי מי שלא קידש בערב שבת מקדש והולך כל היום כולו. ואותבינן עלה מיהא לילי שבת ולילי יום טוב יש בהן קדושה על הכוס והזכרה בברכת המזון, פי' שצריך לומר אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבוא שבת ויום טוב, כלומר ביום ממש אין בהן קדושה על הכוס ויש בהן הזכרה בברכת המזון. ואם איתה דמי שלא קדש בערב שבת מקדש ביום השבת, גם אתה מוצא ביום השבת קדושה על הכוס, כגון שלא קדש בערב שבת. ופריק, דאי לא קתני, כלומר לא פירש בזו הברייתא אלא דברים בקבועין ועומדין, אבל זה שאינו מצוי הקידוש בכוס ביום השבת אלא אם לא קדש בערב שבת (אינו) מקדש ביום. לפיכך לא פסיקא ליה ולא תאני ליה. ת"ש כבוד יום וכבוד לילה כבוד יום קודם ואם איתה דמקדש ביום נשבקיה עד למחר וליעבד ביה תרי קידושי וכבוד יום.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com